

MEZOPOTÁMIA: A SUMEROK

1. Természeti viszonyok – gazdaság
  - öntözéses földművelés kell: a csapadék kevés, egyenetlen – szárazság és árvizek is
  - tavaszi áradás: termékeny iszap
  - kedvezőtlen feltételek, mert öntözés és csatornázás is kell – köv.: fejlődés lehetősége
  - gabona-zöldség-gyümölcsstermesztés, szarvasmarha, juh
  - mocsarak: nád, agyag
  - fa, kő, fém hiányzott – köv.: ösztönzi a termelést, mert szükséges a csere
  - réz, és bronzeszközök, sarló, eke, öntözés – köv.: a környező területekhez képest a termés többszörösét takarították be ugyanakkora területről
2. Társadalom:
  - szükséges a szervezettség, a szakértelem
  - munkafolyamatok irányítása
  - áradás idejének megállapítása (csillagászati, matematikai, építészeti ismeretek)
  - templomgazdaságok: a föld, az épületek, stb az istenség tulajdona
  - a legjobb földek (30-35%) ide tartoztak
  - közp.: zikkurat – a papok irányítanak, termést raktározzák, újra elosztják
  - termelés: közrendű szabadok, bérmunkások – a munkájukért terményt kaptak
  - kézműveseket is alkalmaztak – ők is a központi raktárból kapták a nyersanyagot és ide adták le a készterméket
  - önellátó rendszer, de a túélést is szolgálja (rossz termésű évek)
3. Sumer története
  - 3.é-e-ben telepedtek le
  - nyelvük, eredetük ismeretlen
  - az őslakóktól átvették a neolitikus földművelést, de az öntözéses rendszert ők fejlesztették ki (csatornák, gátak építése)
  - központok: Ur, Uruk, Lagas – központjukban: nagy templom
  - 3 é-e folyamán: városállamok kialak. (fallal veszik körül a településeket)
  - ekkor folyamatos harcok a területekért + az egész terület vezetésért
4. Városállamok:
  - élén: ensi (állami, katonai és papi vezető is)
  - cserekereskedelem kell: fa, kő hiányzik
  - meg kell védeni a termőföldet
  - köv.: egyre nagyobb arányú központosítás kell – despotizmus kialak.
5. Természeti változások:
  - melegedő éghajlat, szikesedés az öntözés miatt
  - köv.: a környező pásztornépek a sumerek közvetlen környezetébe települnek : Agade létrejötté
6. Az akkádok – közp.: Agade
  - sémi törzsek, az Arab-fsz. irányából vándoroltak be
  - 2300 k. Sarrukin meghódította Mezopotámiát
  - nem erőszakos alávetés – a két civilizáció összeolvad
  - a sumer irodalom akkád nyelven maradt fenn
  - az akkádok birodalmát a nomád gutik támadása pusztította el

7. Sumerok ismét függetlenek:

- (Gudea ensi: Lagasban zikkuratot emel – virágzó kultúra)
- XVIII. sz. Babilon a központ – 1700 k.: Hammurappi
- 1600 k.: hettiták, majd kassuk – hanyatlás

8. Hammurappi törvényei

- a palota és a templom vezető szerepe
- előkelők védelme
- közrendű szabadok a társadalom fontos csoportja
- adórszolgátság, rabszolgátság
- társadalmi különbségek: az egyes társadalmi rétegeket nem egyenlően büntették
- szigorú büntetések, általában halál – de: az okozott kár megtérítése is előfordul – ez előrelépést jelent
- szemet szemért: ősköz. maradványa
- fejlett jogélet: bizonyítás, vádló, tanú, kiskorú fogalma megjelenik
- család: apa vezetése alatt állt – tulajdonaként kezelhette a családot (gyerekeivel szemben védelemben részesült)
- a törvények a tulajdon védelmével foglalkoznak